૭૮૬ ઉજળી

।સાફૃકા ફૈસાના હય યેહ એક રજીલકે!
ના મગર લગાયા હય સરપર બખીલકે!

અબદુલ કરીમ

કા

જુતા.

લખનાર.

મે૦ મુનશી

૧ પેસા.

સુરત ભાગાતળાવ રોડ ઉપર આવેલા ધી "રાંદેર" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં રતિલાલ દુર્લભદાસે છાપ્યું.

અબદુલ કરીમ કા જુતા.

ખુરકી વતરી કા હય મદદગાર યેહ જુતા,
રહેતા હય હરેક શાહેરમે ગંમખાર યેહ જુતા.

(નોકરકી ગુસ્તાખીપર આકાકા ખફા હોના,
ઔર નોકરકો જુતે લગાના.)

(જુતોંકી આવાજ) તડ તડ તડા તડ તડ તડ,
તડ તડ તડા તડ તડ તડ.

નોકર—હય, હય, મુવા મએં અબ્બા,
હય, હય, મુવા મએં અબ્બા.

આકા—ખામોશ હો ના ફરજામ ! ચુપ હો બદ લુગામ !
રહુદ ! નહિ જાનતા માબદઐાલતકા ગુસ્સાએ
? શયતાન, બડે બુઢોંકે બીચમે બોલતા હય.
ન એવકુફીકી તરાજુમે તોલાતા હય ?

નહિ, મએં હરગીજ ન બોલુંગા
જદા ઝબાન જીન્હાર નહિ ખોલુંગ
ક, તમામ ભેજા પીલપીલા હો ગયા
ોંકી ચોટોંસે હરા હો ગયા.

કરૂંગા મએોઇબ રહુંગા મએં,
લામ ન આકા કરૂંગા મએં.

આકા—અચ્છા તો સુન,

ખુશકી વતરીકા હય મદદગાર યેહ જુતા,
રહેતા હય હરેક શહેરમે ગમખાર યેહ જુતા.

નોકર—યાને ?

આકા—યાને કે માને યેહ હુએ કે, હારૂન રશીદકે જમાનેમેં શહેર દમીશકમે અબદુલ કરીમ નામી એક શખ્સ રહેતાથા ચુંકે વોહ નિહાયત તવંગર વ માલદારથા ઇસ લીએ લોગ ઉસકી બહોત આવ ભુગત કરતેથે અચ્છી તરાંહ ઇજ્જત કરતેથે લેકીન કમબખ્તકા દિલ ઇસ કદર તંગ થાકે હર શખ્સ ઉસકી અકકલ મનહુશપર દંગ થા. ઓરતો સબ રહા જુતેકી હકીકત સુનીએ. કે કોઇ દો હજાર પેવન લગે હોગેં હમેશાં પહેને રખતાથા. એક રોજકા જીકર હય કે આપ બાજારમે બરાએ સએર તસ-રીફ લેગએ, તો રાસ્તેમે ઇનકે દોસ્તને કહા કે યાર તુમતો બડેહી કંજુસ હો જરા જુતેકી હાલત તો દેખીએ કે કીશ કદર શીકીસ્તા હોગયા હય. ફેંકબીદો કમબખતકો ! કોઇ નયા જુતા લેલો બાજારસેં. યેહ સુનકે મીયાં અબદલ કરીમ સાહુબ તો બીગડ ગયે. ઓર લગે દે ઝાંઇ ઝાંઇ મચાને. કે વાહ મીયાં, યેહતો વઅજ દાદકે વકતસે ચલાઆ રહા હય દસ્તીમેભી ઇસને સાથ દીયા હય. ઞ આપ કહેતે હએં ફેંકદો ! નહિ.

ખુશકી વતરીકા હય
રહેતા હય ગલી

દોસ્ત બીચારા યેહ હ
લગા. ઓર ચુપહો અપના

દોસ્તકે ચલે જાને કે બાદ મીયાં અબદુલ કરીમ દીલમે સોચને લગે. કે લાવ સબ લોગ કહા કરતે હુએ તો આજ ઈસ પુરાની ન્યામતકો બદલહી ડાલો.

બસ ઈસ ખ્યિાલકો દીલમે જમાકે સીધે હુમામમે નહાનેકે ઈરા દેસે જા ધમકે. કજાએકાર ઉસરોજ શહેરકે કાઝી સાહુબભી પેસ્તરસે હુમામમે તસરીફ રખતેથે ઓર હુમામકે બહાર કાઝી સાહુબકે નયે જુતે પડેથે, મીયાં અબદુલ કરીમકી જો નીઘા નયે જુતોંપર પડી તો મુંમે પાની ભરા આયા, ઝટપટ આપ નહાકે કાઝી સાહેબકે નયે જુતે પહેન મકાનકો ચલતે હુવે ઓર અપને પુરાને જુતે વહીં છોડ દીયે. અબ સુનીએ કે જબ કાઝી સાહુબ હુમામ કર ચુકે તો કયા દેખતે હુએ ખુદકે નએ જુતોં કે અલાવા કસીકે પુરાને જુતે પડે હુએ. જીસકો કરીબદો હજાર પેવદ લગે હુવે થે. કાઝી સાહુબ હયરાનવ પરેશાન હોકે કહેને લગે કે યા મજહરૂલ અજાઇબ, યે પુરાની જુતીયાં ઓર નઇ ગાઇબ. યેહુ અચંબા દેખ જબ ગઓરસે જુતીયો પર નજર ડાલી તો ફડક ગયે, ઓર ચીલ્લા કર કહેને લગે અહુહાં, યેહુતો મીયાં અબદુલકરીમકી કીતના પરદાજી હય ઓર કયા મુઝાકા હય નએ અભી કુતવાલી મે જાતા હું. ઓર કુટવાલે શહેરકો યેહુ કીસ્સા કું. કાઝી સાહુબ ફુઓારનસે પેશતર કુટવાલીમે જા ટવાલે શહેરસે તમામ કીસ્સા કહે સુનાયા કત સુનકર પહેલે તો બહોત હંસા, કરીમકો સીપાઇયો કે હાથ બુલવા કે જુરૂમ મે દો હજાર રૂપે

અદા કરકે બહોત રકી તરફ રવાના હુવે. રાસ્તે

મે એક પાનીકી નહેર બહેતીથી આપને દીલમે ઇરાદા કીયા કે લાવ ઇનકમબખ્તોંકો યહાં પાનીમે ફેંક દો, તાકે ઇસ બલાસે નજાત મીલે, યેહ સોચકે આપને ઝટ પાની મે જુતોંકો છોડ દીયા. અબ સુનીયે કે જીસ નહેરમે અબદુલકરીમને જુને ડાલેથે વોહ નહેર હારૂન રશીદકે મહેલકે નીચે સે હોતી હુઇ દરીયામે ગઇથી જીસ વકત અબદુલ કરીમ નહેરમે જુતે ડાલકર મકાનકી તરફ રવાના હુવે ઉસબાદ વોહ જુતે બહેતે બહેને હારૂન રશીદકે મહેલકે નીચે આએ. ઔર પરનાલેકે મુમે ફસ ગએ. ઇતેફાકસે બાદશાહ સલામત ઉસવક્ત મુહ ધોને બેઠેથે નોકર જો નહેરમે પાની લેને ગયા તો કયા દેખતા હય કે પાની જીસ રાસ્તેસે આતાથા વોહ રાસ્તા બંદ હય કેશીશ કરકે જો દેખા તો માલુમ હુવા કે પરનાલેકે મુંહમે કીસીકે જુતે ફસ ગયે હુએં, ઉધર પાનીકે જો દેર હુઇ તો બાદશાહ સલામતને નોકરકો આવાજદી નોકરને આનકર બાદશાહસે તમામ કીસ્સા બયાન કીયા. બાદશાહકો નિહાયત અજબ હુવા ઔર જુતે મંગવાએ. બાદ કુટવાલે શહેરકો બુલવાકર વોહ જુતે દીખલાએ ઔર ગજબ નાક હોકર કહા કે જલ્દ તલાસ કરો કે અયસા કોન ગુસ્તાખ હય, જીસને ઇસ તરાંહકા મે હુદાપન કીયા. કુટવાલે શહેરને જબ જુતોપર નજર ડાલી તો માલુમ હુવા કે યેહ અબદુલ કરીમ સાબહકે મનહુશ જુતે હૈ કયાથા ઝટ સીપાઇઓકો ભેજ અબદુલ બુલવાયા ઔર ઇસ હરકતે નાસાયસ હજાર રૂપે જુરમાના કીયા.

અબતો મીયાં અબદુલ
આખીર જુરમાના અદા
આતે હુવે ઘરકી તરફ રવાના

યેહ ઠાનલી કે ઈનકમ્બખ્ત જુતોકો કીસી બેવારસ જમીનમે દફન કર દો ફીર તો કુછ ધોકા નહિ રહેગા. બસ ઊસી શખ્સકો મકાનમેસે એક કુદાળ ફાવડા લેકર કુછ દુર એક વેરાન જમીન ખોદને લગે ઔર અપને જુતોકો ઉસ જમીનમે દબાકર મકાનપર આકર ચુપચુપ સો રહે. ગરદીશે ઐયામ દેખીએ મીયાં અબદુલ કરીમકા એક દુશ્મન થા વોહ કમ્બખ્ત કહીં ઉસી મઔકેપર ઉસ વકત અબદુલકરીમ જુતે દફન કર રહેથે કીસીકારે જરૂરીકે લીયે વહાં આન નીકલા, ઔર પોશીદા તોરપર યેહ તમામ કાર રવાઈ દેખને લગા. જબ અબદુલકરીમ ચલે ગયે તો યેહ કહેને લગા કે વાહ અબ દુશ્મની વ બુગઝ નિકાલનેકા યેહ નઔકા ઠીક હય ઈતના સોચકે કુતવાલીમે જા પહોંચા. ઔર કુતવાલસે અરજકી કે સાહેબ આજ અબદુલકરીમ કંજુસ મનહુસેને એક બે ગુનહા ફકીરકો જો ઇસકે યહાં ભીક માંગ રહા થા કતલ કર દિયા, ઔર પોશીદા ઉસકો લે જાકે જંગલમે દફન કર દીયા. ચલીએ મએં આપકો ઉસકી કબર દીખલાદું. કુતવાલ સીપાઈઓકો લેકર મઔકે વારે દાદપર પહોંચા ઉધર સીપાહીભી અબદુલકરીમકો પકડ લેઆએ, જમીન ખોદી ગઈ તો ઉસમેસે જુતે બરઆમદ ...મ કુતવાલને કહા કે બેશક ઈશ કમબખ્તને ખુન લાશકો કહીં ઔર ઠીકાને રખ્ખી હય ઔર કપડે દુસરી જગા દબાએ હુએ ઔર જુતે યહાં ... લીયે બુનકે ઈવજ ઈસકો સુલી ચહડાના ...મ સુનતેહી અબદુલકરીમ કાંપ ઉઠે ... કે કુતવાલ સાહબ મએં અપની ... મબ્બાજાન હું. આપ મુઝપર ... મેરી જાન બખ્શેં. યેહ ... નછા તુમ પંદરા હજાર રૂપે દો તો

તુમે જાનસે રીહાઇ દીલવા ચે. લાચાર મીયાં અબદુલકરીમને પંદરા હજાર રૂપે દેકર અપની જાન છુડાઈ. ઔર જુતે લેકર ગભરાતે હુવે રવાને હુવે. દીલમે કહેને લગે કે લાનત હો મુઝપર ઇનકમબખ્ત જુતોંકે સામતમે મેરી તમામ દોલતકા સત્યાનાસ હો ગયા અબ ઇન મુઝી ચોંકો કહાં ફેંકુ. બહેતર હય દરિયાએ નાપાએદારમે જા કર ડાલદું, તાકે મછલીયાં ઇનકો નોશ કર જાવે, ઔર મુઝે ઈસા બલાસે રહાઇ મીલે. યેહ ખ્યાલ કરકે આપ યાને અબદુલકરીમ સાહબ લબે દરિયા ગયે બડે ગુસ્સેમેં જુતોંકો દરિઆકી નજર કર દીએ. યાને દરિયામેં ડાલ દીએ ઔર મકાનપર આકે આરામ ગાહ મેલેહ રહે.

અબ આગે સુનીએ કે જુતે બહેતે બહેતે એક માહિગિરકી જાલમે ફસ ગએ સુબહાકો જબ માહીગીર જાલ નીકાલને આયા તો દેખાકે જાલ બડી વજનદાર હય, માહિગીર બહોત ખુશ હુવા. ઔર જલ્દી જલ્દી જાલકો ખેંચને લગા જબ જાલ ખેંચ ચુકા તો કયા દેખતા હુએ કે મછલીઓંકી એવજમે મીયા અબદુલ કરીમકે પુરાને જુતે હુએ માહીગીર ઇન જુતોંકો દેખકર આગહો ગયા. ઔર જુતે હાથમે લેકર સીધા અબદુલ કરીમકે મકાનપર ગયા. ઔર ગુસ્સેમે જોરસે જુતોંકો દરીમેકે અંદર દે મારા. અંદરકા હાલ સુનીયે કે મીયાં અબદુલ કરીમને ઉમદા કીમતી ઈત્તર કોઈ દસહજાર રૂપેકા ખરિદકર શાહ હારૂન રશીદકે નજરાને કે લીયે લે રખ્યા કમબખ્ત જુતે જો ગોરે તો એન ઈતર તમામ ઇત્તરદાન ટુટ ગએ ઔર મકાન હો ગયા, મીયાં અબદુલ કરીમ ને સુનકર એકાએક નીંદમેસે ઓઠ તમામ મકાન મોઅત્તર હો રહા ૯

દેખા તો હવાસ બાખતા હો ગએ તમામ ઈરાદહાત ટુટ
પડેથે, ઔર હુજુરકે વફાદાર જુતેભી ઈતરમે બસે હુવે
પડેથે. કલેજા મસોસકે આપ વહીં બેઠ ગએ. મગર દીલમે
કહેને લગે કે યેહ જુતે તો મએં દરિયામે ફેંક આયાથા.
કમબખ્ત યહાં ક્યસે પહોંચ ગએ. બેશક યેહ ઊનકી વ-
ફાદારીકા અદના સુબુત હય કે ઇતને ઇતને કારરવાઇસેભી
યેહ કમબખ્ત મેરા પીછા નહિ છોડતે. લાવ અબ ઈન
બિચારોંકો યહીં મકાનમેહી રહેને દું. ફીર તો કીસી બ-
લામે ન આવેંગા. યેહ ખ્યાલ કરકે આપને જુતે ઉઠાકર
બાલા ખાનેપર જાકર રખ દીએ. ઔર ઈતર વગેરા જો મકાનમે
ગીર ગયાથા ઉસકો સાફ કરને બએઠે. ઈત્તેફાકસે
બાલાખાનેપર જહાં જુતે રખ્ખેથે વહાં દો બિલ્લીએં લડતી
લડતી આઈ ઔર જુહિં જુતોંકે કરીબ પોંહોચી તો એક
એક જુતા દોનું ઉઠાકર ભાગને લગી. મીયાં અબદુલ
કરીમકી જો નીઘા પડી તો લકડી લીએ બિલ્લીઓંકો
મારને લગે. બિલ્લી જુતોકો છોડ ભાગને લગી, જુતોને
સીધા જમીનકા રૂખ બાંધા, યહાં અબદુલ કરીમકે
મકાનકે નીચેસે એક ઔરત પાંચ છે મહિનેકા બચ્ચા
ગોદીમે લીએ જા રહીથી. કમબખ્ત જુતે જો ઉપરસે ગીરે તો
બચ્ચેકે સરપર આ પડે. બચ્ચેકા સર ટુટ ગયા
નકી નૌબત આગઈ, અબ કયા હય ઉસકી માને
મચાયા કે અલઅમાન, વોહ રોરોકે વાવેલા
ગી રાહગીરોંકાભી હુજુમ હોગયા આખીર યેહ
અબદુલ કરીમકે જુતોંસેહી ઈસ બીચારી
બચ્ચેકી જાન ગઇ. ફૌરન કુતવાલકો
સાહેબ આયે ઔર અબદુલ કરીમકો
હજરતપર સાબિત હુવા ઔર
ગઇ. અબતો મીયાં અબદુલ કરીમકિ
ગઈ. હયરાન પરેશાન કુતવાલ સાહેબકે

કદમોપર સર રખને લગે ઔર જાનકી અમાનતલા લગે. કુતવાલને કહા કે તુમ અગર અપની જાન ચહાતે હો તો આઠ હજાર રૂપે બચ્ચેકી માંરે ઔર પચાસ હજાર રૂપે જુરમાના દો, અગર યેહ ૨ હય તો તુમારી જાન બચ સકતી હય. કહેર દુરવેશ, બ દુરવેશકી તરાંહ લાચાર હુવે ઔર કુલ્લ એ હજાર રૂપે કુતવાલ સાહબકો દેકે ચલતે હુવે. મગર રેહી રોજ જુતોં કોલેકર આપ સીધે હારૂન રશીદ કે દરબા પહોંચે. ઔર હાથ જોડકર કહેને લગે હુજુર બખુદા મેરા માફ કીજીએ. આપહર અમીર ઉમરાવ, અદના વગેરા ઇનસાફ કરતે હુએં, ખુદા હુજુરકો સલામત રખ્ખે, યેહુમેં કમબખત જુતોંકા ઇનસાફ કીજીએ. દેખો ઇનકે બદૌલત કી બદબોલત મેરી કરીમ એક લાખ રૂપેકી દવલતકા નુકસાન હુવા, ફીરભીયેહ પાજી મેરા પીછા નહિ છોડતે. હુજુરકી ઇકબાલ જ્યાદાહો ખુદા લીએ ઇનસે મેરા પીછા છુડાઓ.

હારૂન રશીદને અબદુલ કરીમ કી હીમાકત પર બહોત હસકર કહેને લગે કે અબદુલ કરીમ તુમ અગર ઇન જુતોંસે અપના પીછા છુડાના ચહાતે હોતો યેહ જુતે યહાં રખ્ખો ઔર દશહજાર રૂપે હમારે ખજાનેમે જમા કરદો. :
અલ્લાહ ઉમરભર તક યેહ તુમારા નામ નહિ લે હમેશાં કે લીયે તુમસે જુદા હોજાએગેં. યેહ સુનતે કરીમને ખુશીસે દસ હજાર રૂપે બાદશાહત નજ જુતોકોં હમેશાં કે લીએ આદાત શીમ તરફ રૂખસ્ત હુવે.

કીસ્સા તમામ હોગયા લ

જુતા પડાહય લાખ

તમામ